

*Пантелєєв Володимир Павлович,
доктор економічних наук, професор,
кафедра обліку та оподаткування;
Сакада Тетяна Давидівна,
старший викладач,
кафедра економіко-математичних
дисциплін та інформаційних технологій,
заступник декана,
обліково-статистичний факультет,
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЕКОНОМІСТІВ

*Воля міцніє в подоланні перешкод
В. Стус*

Світоглядний вимір. Проблема формування професійної компетентності фахівця знаходиться у полі зору багатьох наукових дисциплін: соціології, культурології, психології, історії, філософії, професійної педагогіки тощо. Тому розгляд цієї складної проблеми передбачає здійснення теоретичного пошуку на стику кількох наукових дисциплін. За твердженнями видатного українського філософа професора Ключнікова В.П., зараз домінуючу роль у суспільстві відіграє виробництво знань, ідей, теорій, тобто духовне виробництво; ... процес пізнання починається з практики та закінчується у практиці. Практика ставить завдання перед пізнанням і в практиці підтверджується істинність пізнавального процесу; ... факт – основа підтвердження досліду. Теорія повинна підтверджуватися фактом, тоді вона отримує належний статус.

Фундамент продуктивних сил розвитку держави складають люди, які володіють професійною кваліфікацією, вмінням і бажанням працювати та які реалізують свій потенціал на практиці.. Людина – головна продуктивна сила суспільства. Але ефективність її працездатності обумовлюється низкою соціально-економічних факторів, наприклад наявність роботи, достатнє матеріальне забезпечення (винагорода за працю), культура виробництва тощо.

База професійних компетенцій економіста формується у ЗВО. Головною задачею економістів є зробити власний обґрунтований прогноз динаміки господарських процесів, вказати роботодавцеві та суспільству авторські шляхи розв'язання наявних протиріч.

Компетенція - позначення освітнього результату, що виражається в підготовленості випускника ЗВО до реального володіння методами та засобами діяльності, вміння поєднувати знання, уміння і навички, що дозволяють досягати поставленої мети; здатність і готовність індивідуума доцільно застосувати наявні у нього знання і вміння в конкретній ситуації для ефективного вирішення поставленого завдання.

Аналіз професійної діяльності економістів показав, що в зміст професійної компетентності економіста слід включити загальнонаукову

компетенцію як її найважливішу складову, що забезпечує фундаментальність підготовки фахівців-економістів і дозволяє вирішувати професійні завдання сучасними науковими методами. Загальнонаукова компетенція (компетенція пізнавальної діяльності) - це професійно-орієнтована на основні групи напрямів підготовка, яка пов'язана з постановкою і рішенням пізнавальних завдань, пошуком нестандартних рішень і визначає фундаментальність освіти, згідно з якою професійна компетентність розглядається як володіння сукупністю таких груп компетентностей:

– *ключові* компетенції – необхідні для будь-якої професійної діяльності, пов'язані з професійним успіхом особистості у швидко мінливому сучасному суспільстві;

– *базові* компетенції є загальнопрофесійними, відображають специфіку професійної діяльності майбутнього фахівця;

– *спеціальні* компетенції є професійно-профільними, мають відношення до конкретної предметної або надпредметної сфери професійної діяльності [2].

Життя як творчість. Професійне становлення студента ЗВО у процесі вузівської підготовки вимагає від нього складної напруженої творчої роботи над розвитком власної особистості, подолання себе, вибір продуктивних можливостей і відмова від слабких перспектив. Майбутній спеціаліст має досягнути, в першу чергу, найвищого рівня розвитку мистецтва жити – особливого вміння і високої майстерності у творчій побудові свого життя, що базується на глибокому знанні законів життя, розвиненій самосвідомості та самодисципліні і володінні системою засобів, методів, технологій програмування, конструювання і здійснення життєвої програми як індивідуально-особистісного унікального життєвого проекту. Проблема розвитку професійної культури тісно поєднана з механізмом особистісного розвитку студентів, розкриття інтелектуальних можливостей та управління знаннями. Майбутньому фахівцю доречно вже з першого навчального семестру отримувати знання, що мають відношення до його майбутньої професії, які потім допоможуть зробити наступні кроки у формуванні успішної кар'єри. Важливою складовою навчальних предметів економістів, є категорії, що відносяться до державного утворення: економічна стабільність, право, обороноздатність та національна безпека, соціальна відповідальність, інформаційне забезпечення, фінанси, бюджет («Бюджет – судьба нації»), доходи, податки, облік, аудит тощо.

Практичне застосування. Основою сучасного навчання вважається акцент на розвиток здібностей та виховання талантів; підвищення наукових знань співробітників. Сьогодні навчання – не передача сукупності знань, а зміна професійної поведінки; руйнування старих звичок і методів та засвоєння нових; підтримка безперервного оновлення компетенцій; навчання і розвиток лідерів та використання сучасних технологій для швидкого набуття знань і їх практичного застосування [2]. У професійній підготовці спеціалістів економічного профілю є необхідність виділяти насамперед корпоративну компетентність як особливий вид компетентності, який передбачає стійку здатність фахівця виконувати передбачені кваліфікаційною характеристикою види діяльності. Корпоративна компетентність включає: глибоке розуміння сутності вирішуваних проблем і виконуваних завдань,

знання досвіду, накопиченого у кожній галузі економіки; активне оволодіння найкращими досягненнями цієї галузі; вміння обирати засоби й способи дії, адекватні конкретним обставинам; почутті відповідальності за досягнуті результати; здатність учитися на помилках и вносити корективи в процес досягнення цілей [3].

Важливим положенням прогресивної концепції управління суб'єктами господарювання – збалансованої системи показників (англ. *The Balanced Scorecard*) є блок «Навчання та розвиток», який містить ключові показники статусу персоналу, фактори навчання та розвитку, перенавчання персоналу, можливості інформаційних систем, мотивація, повноваження та співвідношення особистих цілей працівників із стратегією компанії тощо. Ключові можливості працівників розглядаються як сфери компетентності, передбачається стратегічне перенавчання працівників, яке реалізується переглядом процесу розвитку персоналу.

Утворення професійної компетентності фахівця-економіста. Професійна компетентність сучасного спеціаліста є складним багатокомпонентним поняттям, яке у сучасній науці характеризується з точки зору кількох наукових підходів: соціокультурного, діяльнісного, комунікативного, професійного, контекстно-інформаційного та психологічного. Кожен із названих підходів не вичерпує наукового аналізу проблем професійної компетентності повністю; всі ці підходи знаходяться у взаємозв'язку один з одним і взаємодоповнюють один одного [3].

Висновок 3 набору компетенцій складається професійна компетентність майбутнього економіста. У ланцюгу від духовного виробництва компетенцій людини до формування бази знань у процесі навчання у ЗВО та практичного використання компетенцій провідну роль відіграє практика, яка ґрунтується на набутих економістом теоретичних принципах.

Список використаних джерел

1. Шостаківська Н. М. Основа професійної компетентності майбутнього економіста. URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/.../ОСНОВА%20ПРОФЕСІЙНОЇ%20К>.
2. Семилітко Д. Нові тренди корпоративного навчання – must have сучасного бізнесу // Аудитор України. 2019. № 4 С. 76-79.
3. Горобець О. А. Теоретичні засади проблеми формування професійної компетентності майбутнього фахівця-економіста.: URL: <https://stydentam.net.ua/content/view/3505/97/>